

LOB en Kansongelijkheid

Krijgt iedereen in Nederland dezelfde hulp bij het maken van een studie- en beroepskeuze of na het vastlopen in een studie? Theo Grevers, beroepskeuzeadviseur, vertelt over kansongelijkheid vanuit zijn ervaringen in de praktijk.

door Theo Grevers

Er meldt zich een jongen bij mij aan die is vastgelopen in de laatste fase van zijn studie fysiotherapie. Bij de intake wordt al snel duidelijk dat zijn keuze niet de juiste was. Op de havo was hij al nauwelijks gemotiveerd om over zijn studie- en beroepskeuze na te denken. Of dat aan een minder adequate begeleiding vanuit school of aan zichzelf heeft gelegen, laat ik in het midden. In ieder geval besloot hij nauwelijks onderbouwd tot fysiotherapie. Eigenlijk is hij meer gemotiveerd voor bestuurlijke taken en technisch onderhoud bij zijn roeivereniging dan voor het studeren. Daardoor is zijn basiskennis voor fysiotherapie (zoals anatomie) aan de krappe kant en in een latere fase van de studie bleken communicatieproblemen tussen hem en de patiënten nog een veel groter obstakel. Ik raad hem aan zich te laten onderzoeken door een psycholoog. Het bleek dat deze jongen ADD en trekken van autisme had. Inmiddels had hij niet alleen een stevige studieschuld opgebouwd, maar miste hij ook ineens een toekomstdoel. Ik snap best dat deze jongen somber begon te worden. Tijdens het studiekeuze-onderzoek werd duidelijk hoe groot zijn passie voor ICT is. Als autodidact had hij zich al zoveel kennis eigen gemaakt, dat hij inschatte dat een hbo-ICT hem niet veel nieuws te bieden had. Al tijdens de nazorg belde hij mij enthousiast dat hij was aangenomen bij een Amerikaans computerbedrijf, waar hij naast een vorstelijk salaris een interne opleiding kreeg aangeboden.

'Heeft iedereen evenveel kans op hulp?'

Ik zie heel wat jongeren in dergelijke situaties en zo'n succesverhaal, al is het na een valse start, gun je natuurlijk iedereen. Maar heeft iedereen evenveel kans op hulp tijdens het voortgezet onderwijs of later als er iets misloopt?

Ik denk van niet! Zo heb ik vorig jaar binnen mijn bureau onderzoek gedaan naar het opleidingsniveau van mijn klanten. Het bleek dat meer dan 80% afkomstig was uit havo, vwo en hoger onderwijs. En ik weet dat de problemen bij leerlingen binnen het vmbo en het mbo er zeker niet minder om zijn. Ook zij missen vaak een reëel zelfbeeld omtrent hun capaciteiten, belangstelling en persoonlijkheid, waardoor zij hun (school)loopbaan minder goed



Theo Grevers

kunnen plannen. Deze klanten kreeg ik vroeger nog wel via scholen, die dan ook voor het advies betaalden, maar die voorziening is in de afgelopen twintig jaar zo goed als opgedroogd. Dit trof natuurlijk alle jongeren, maar het lijkt erop dat tegenwoordig de gang naar bureaus voor studie- en beroepskeuze bij de ene groep meer door ouders wordt gestimuleerd en gefinancierd dan bij de andere.

Vaak merk ik dat ouders van mijn klanten hoog opgeleid zijn, betrokken zijn bij de schoolloopbaan en het welbevinden van hun kinderen, aandacht hebben voor hun studie- en beroepskeuze en gebruik maken van media waarin onderwijs en arbeidsmarkt geregeld aandacht krijgen. Zij zijn eerder bereid hun kinderen te ondersteunen bij het maken van eigen keuzes, al dan niet door gebruik te maken van externe hulp. Ook de jongen uit mijn voorbeeld had dergelijke ouders, die bovendien over een vrienden-netwerk beschikten waarin het wel en wee van hun kinderen ter sprake kwam en waardoor ze bij mij terecht kwamen.

Kansongelijkheid op school

Ook vanuit de scholen, bij schooltoetsen (zoals de eindtoets basisonderwijs), zie ik kansongelijkheid. Zo ken ik een vrouw die als kind van haar ouders niet vaak te horen had gekregen hoe waardevol ze was en die door hen nauwelijks bij schoolse zaken ondersteund werd. Zij was leergierig, slim en gevoelig, maar door gebrek aan zelfvertrouwen scoorde zij bij de citotoets ver onder haar kunnen. De school zag ook wel dat er iets niet klopte en liet haar wederom testen. Voor deze tweede kans moest zij ergens in een onbekende gymzaal zijn. Ook hierop bereidden de ouders haar onvoldoende voor en uit spanning en gebrek aan zelfvertrouwen scoorde zij opnieuw onder haar kunnen. Gelukkig liet de school haar het vmbo-TL (toen nog mavo met zes vakken op D-niveau) proberen, waarvoor zij glansrijk slaagde. Inmiddels had haar zelfbeeld al een dusdanige deuk opgelopen dat zij de werkelijke uitkomst (een gemiddeld havo-niveau), zoals later uit een capaciteitentest bleek, nog vele jaren hardnekkig ontkende. Inmiddels werkt zij op hbo-niveau in de zorg, maar nog altijd schrijft zij haar maatschappelijk succes toe aan geluk en niet aan eigen kunnen.

Niet-westerse achtergrond

Ook jongeren met een niet-westerse achtergrond hebben denk ik extra aandacht nodig. Veel van onze keuzebegeleiding is erop gebaseerd dat jongeren zelf ondersteuning vragen en het valt me op dat zij, en hun ouders, dat nu net niet doen. Een hogeschool

'Ik snap best dat deze jongen somber begon te worden'

vroeg me om mee te denken over het houden van een open dag. Het viel me tijdens deze dagen op dat enthousiaste adviseurs vaak afwachtten totdat het publiek op hen afkwam. Nadat ik dit had aangekaart, ging mijn contactpersoon in de gaten houden wie passief bij de ingang stond af te wachten en op wie zij dus juist moest afstappen. Onder hen bevonden zich veel allochtone geïnteresseerden met hun ouders. Zo ook een jongen met zijn ouders, die wat ongemakkelijk om zich heen stonden te kijken, en die ze daardoor kon wijzen op diverse relevante kraampjes. Dat is niet 'bij de hand nemen' of 'betuttelen'. Dat is uitnodigen.

Het lijkt erop dat zaken als het opleidingsniveau van de ouders, het sociaal-economisch milieu en de culturele achtergrond mede van invloed zijn op de toegang die een leerling krijgt tot hulp bij studie- en beroepskeuze. Jaren terug zei een decaan tegen me: 'Theo, het is heel simpel: geef me de postcode van de leerling en ik kan voorspellen op welk niveau die leerling terecht komt.' Een uitspraak waar wel wat in zit. Maar toch is het aan ons om dat niet waar te laten worden.

'Dat is niet 'bij de hand nemen' of 'betuttelen'. Dat is uitnodigen'

Theo Grevers is twintig jaar zelfstandig beroepskeuze-adviseur. Hij biedt informatie, advies en hulp aan jongeren bij de keuze van een vakkenpakket, sector of profiel, de keuze van een vervolgopleiding of een toekomstig beroep. Extra aandacht gaf hij de laatste jaren aan jongeren met specifieke problemen, zoals autisme, faalangst of ADHD. Daarbij werkt Grevers samen met diverse andere hulpverleners. Zie: www.theogrevers.nl